

Vlněný osel, bělostní andělé

ANEK BETLÉMY ŠITÉ, PLETENÉ I PALIČKOVANÉ

Známe je většinou jako dřevěné nebo papírové. Setkáváme se také s keramickými, skleněnými nebo kovovými. Víte ale, jak se dělá takový paličkový nebo vlněný betlém?

Česká krajka měla vždy dobrou pověst. V posledních letech však zanikla většina institucí, které se netradičními řemesly zabývaly. Dokonce i Vysoká škola uměleckoprůmyslová kdysi vyučovala krajčářky na vysoké úrovni. Zájemcům dnes, až na výjimky, zbývají jen různé kroužky a kluby zájemců. Je tedy možné, že na krajky s vánoční tematikou, které lze spatřit například na Vánoční výstavě v pražském Hrzánském paláci, budeme za několik let pohlížet jako na velkou vzácnost.

Ohrožený druh

„Ještě před deseti lety se toto dávné umění vyučovalo na školách. Málokterá holčička si však už dnes sedne k herdule – jak se nazývá krajčářský ‚verpánek‘ – a bude pomocí paliček a špendlíků a trpělivého kroucení i křížení nití vytvářet na plátně obrazce,“ říká Anna Halíková, předsedkyně občanského sdružení Krajka, čítajícího na 750 převážně krajčářek.

Paličkováná krajka je společným dílem. Návrhář připraví vzor a určí, jakou technikou bude vytvořen. Krajčářka dílo nakonec vyrobí. Některé moderní krajky nemusí tento postup tak striktně dodržovat, ale vánoční náměty vyžadují velkou přesnost. Krajkové obrazy betlému s bělostnou Pannou Marií s Ježíškem v náručí či andělů dokazují, jaká by byla škoda, kdyby toto umělecké řemeslo skutečně upadlo v zapomnění.

Informace

Práce Anny Halíkové i Marty Landové uvidíte na Vánoční výstavě v Hrzánském paláci v Celetné ulici 12 v Praze do 2. ledna denně od 9 do 18 h, na Štědrý den a Silvestr jen do 14 h a 25. prosince do 13 h.

Regionální muzeum v Mělníku společně s Klubem lidové tvorby Praha pořádá adventní výstavu Vánoce s lidovou tvorbou až do 7. ledna, otevřeno denně mimo pondělí 9 až 12 a 13 – 17 h. Tel.: 315 630 936.

www.vanocnivystava.cz

www.muzeum-melnik.cz

www.krajka.com

www.karmila.cz/kl

FOTO: RICHARD GRÉGR

Udělejte si betlém

Z osobitých betlémů Marty Landové září klidná atmosféra Vánoc. Jednoduché postavičky základní křesťanské liturgie jsou vlastně usměvavé panenky, které splňují její představy o folklóru. Figurky vyrábí jen se základními pomůckami, které máme doma či koupíme na rohu v obchodě. Nůžky, jehly, lepidlo, papír, vlna, bavlna, odstrižky látky.

Na kornoutek z tvrdšího papíru se navine kousek látky a vznikne sukýnka, na které panenka stojí. Horní část postav tvoří sešitá trubička z hadříku, z kuličky vaty potažené tenkou tkaninou vznikne hlavička. Nahoru se přišijí jehlou a přilepí vlasy – ideální je instalatérská koudel, pro kterou se chodí do obchodů pro domácí kutily, a lepidlo Herkules. Postavičky sedí i stojí u stolku a židliček z lipového dřeva, které si lze snadno vyřezat a slepit i z překližky. Babička si hraje s vnučkem, tatínek strojí stromek, mamin-

ka má před sebou kočárek. Ten je z ořechové skořápky. „Inspiraci hledám třeba v kresbách Josefa Lady nebo v postavičkách ze starých filmů Jiřího Trnky,“ dodává Marta Landová.

Náladě venkovské krajiny vede kostel. Je sestavený z krabiček na čaj, potažených – jak jinak – než látkou. Jako zářivá vysoká okna posloužil staniol od čokolády. Střecha by ovšem potřebovala „pokrývače“ – postarali se o to moli, kteří nelítostně prožrali červenou filcovou střechu právě u báně věže. Na hřbitůvku jsou křížky z větviček, vedle cesty křovi z téhož materiálu a po cestě, vinoucí se ke kostelu, kráčí panenky. To vše na jutové hrubé látce, připomínající pytel od brambor. Stačí ji posypat drobnými cáry bělostné vaty a zimní nálada je tady.

Fantazie z příze

Specialitou je vlněný betlém. Začneme postavou oslíka u jesliček. Je největší a bude prů-

pravou k těm menším. Paní Landová navijí přes prsty ruky přádenko ze silnější hnědé vlny. Nemusí být příliš silné, stačí cca desetkrát obtočit. Oslí trup je na světě. Pokud kousek vlny přečnává, nic se neděje, je to zárodek oslího ocasu.

Další dvě přádenka potřebujeme sice delší, ale polovičního objemu, paní Landová je vytváří pomocí pouzdra na brýle. Stejně tak by posloužil i notýsek rozměru A5. Zámotky představují pár předních a zadních nohou.

Do posledního přádenka, které natočíme přes dva tři prsty, přidáme kousek světlejší, třeba běžové vlny. Přádenka nohou provlékneme přádenkem trupu. Konce nohou omotáme nití, tak vzniknou kopýtko. Na hlavě jehlou provlékneme dvě nitky obou barev, vzniknou uši, které ztvdíme lepidlem. Ze světlejší nitky zapošijeme oči. Další invenci se meze nekladou. ■

RICHARD GRÉGR